

เศรษฐศาสตร์ 'ยาก'

เพราะนักเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
Varakorn@dpu.ac.th

“เศรษฐศาสตร์” เป็นวิชาอันยาวมาแต่ไหนแต่ไร “ยาก” ในเนื้อหาและ “ตื่น” ในการตีความและพยากรณ์ อีกทั้งยังกล่าวถึงเรื่องที่ไม่อยากได้อีกด้วย ดังที่เมื่อเกือบ 200 ปีมาแล้วถูกเรียกว่าเป็น dismal science (ศาสตร์แห่งความหดหู่น่าเศร้า) ด้วยซ้ำเมื่อบอกว่าทุกสิ่งล้วนมีต้นทุน

ผู้เขียนไม่เชื่อว่าเศรษฐศาสตร์ยากจนเกินกว่าที่คนธรรมดาจะเข้าใจได้ แต่คนที่ทำให้ยากก็คือนักเศรษฐศาสตร์นั่นเอง ผู้เขียนรู้สึกดีใจเมื่อได้พบหลักฐานยืนยันความเชื่อนี้เมื่อเร็ว ๆ นี้ในบทความของ ดร.วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร ราชบัณฑิต ที่ปรากฏใน “ศิลปวัฒนธรรม” ฉบับมิถุนายน 2548 ชื่อ “พ.ท.พระสารสาสน์พลขันธ์ (อง ลุนทาทนท) นักเศรษฐศาสตร์ที่กล้าคิดกล้าเขียน”

ดร.วิจิตวงศ์ได้เล่าประวัติของท่านว่า ท่านเริ่มรับราชการในสมัยรัชกาลที่ 6 เคยเป็นผู้สอนหนังสือในฐานะเป็นครูคนแรกของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ในประมาณ พ.ศ.2458 ต่อมารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ เคยเป็นเลขานุการสถานทูตไทยประจำประเทศฝรั่งเศส ในสมัยที่ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นนักศึกษา

คุณพระสารสาสน์สนใจศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ด้วยตนเอง และจากครูจนแตกฉาน ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจในรัฐบาลของพระยาพหลพลพยุหเสนาในปี พ.ศ.2477

พระสารสาสน์ได้แต่งตำราวิชาเศรษฐศาสตร์ภาษาไทย 2 เล่ม ในประมาณ พ.ศ.2478 คือ “เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยเศรษฐกิจการเงิน” และ “เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยเศรษฐกิจการค้า” และได้เขียนบทความวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับสังคมเศรษฐกิจในนามปากกา “555” ไว้อีกหลายชิ้น

ตำราเศรษฐศาสตร์ไทยสมัยนั้นก็มีเล่มแรก คือ “ทรัพย์สินศาสตร์” แต่งโดย พระยาสุริยานุวัตร(เกิด มุนนาค) ตำราเศรษฐศาสตร์สองเล่มของคุณพระสารสาสน์ และมีอีกเล่มในสมัยต่อมาคือ “เศรษฐศาสตร์” ของ ดร.เดือน มุนนาค (นักเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยท่านอื่นก็ได้แก่ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร)

ดร.วิจิตวงศ์ได้เขียนเล่าความคิดของท่านเกี่ยวกับวิชาเศรษฐศาสตร์ไว้ดังต่อไปนี้ “ความรู้เศรษฐศาสตร์เป็นของจำเป็นที่สุดและด่วนที่สุดในพวกเราชาวไทย”

...ข้าพเจ้ายินดีที่มีเศรษฐศาสตร์สอนในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง และยังจะยินดีเป็นอันมากถ้ามีเศรษฐศาสตร์โดยสังเขปในหลักสูตรมัธยม 8”

ในสายตาของบุคคลหลายฝ่าย คุณพระสารสาสน์ถูกมองว่าเป็น “คนขวางโลก”, เป็นนักสังคมนิยมและเป็น “นักปฏิวัติ” ซึ่งเมื่อพิจารณาจาก “ตำราเศรษฐศาสตร์” ที่ท่านเขียน ก็ไม่ปรากฏหลักฐานที่มีน้ำหนักในการสนับสนุนคำกล่าวต่างๆ นักเศรษฐศาสตร์และบรรดาดำรงทางเศรษฐศาสตร์ที่อ้างถึงก็เป็นนักเศรษฐศาสตร์และตำราเศรษฐศาสตร์แห่ง “สำนักคลาสสิก” เป็นส่วนใหญ่ หรือไม่ก็ “สำนักนีโอคลาสสิก” ซึ่งกำลังแพร่หลายในขณะนี้ทั้งในอังกฤษ, สหรัฐ และฝรั่งเศส

คุณพระสารสาสน์เพียงมุ่งหมายที่จะ “ถ่ายทอด” หลักเศรษฐศาสตร์ที่มีการเรียนการสอนกันในยุโรปและอเมริกา มาสู่คนไทย ซึ่งเพียงจะมีการสอนเศรษฐศาสตร์เมื่อมีการก่อตั้ง “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” ขึ้นในปี พ.ศ.2477 นั้นเอง

ท่าน “555” มีประสบการณ์ส่วนตัวว่า ตำราเศรษฐศาสตร์ทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ส่วนมากเป็นหนังสือที่อ่านเข้าใจยาก ทำให้ไม่สนใจให้หน้าสนใจ สำหรับที่เป็นภาษาไทยในขณะนั้นก็มีเพียงไม่กี่เล่ม เมื่อท่านได้มีโอกาสศึกษาได้ความรู้มาพอตัว จึงได้ร่วมในการ “ถ่ายทอด” วิชาดังกล่าวเพื่อ “ความสะดวกแก่ผู้ศึกษาและผู้แสวงหาความรู้ในเศรษฐกิจอันเป็นของจำเป็นในชีวิตทั้งของเอกชนและชาติ”

ข อกลับไปเรื่องเศรษฐศาสตร์ถูกทำให้เป็นเรื่องยากอีกครั้ง ในคำนำของหนังสือชื่อ “โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี” ภาค 2 (2543) ผู้เขียนได้เขียนคำนำไว้ดังนี้

“หนังสือเล่มนี้ ถือกำเนิดจากความรำคาญว่า เหตุใดเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์จึงไม่สามารถนำมาบอกเล่าแก่คนอื่น ๆ ที่มีได้เล่าเรียนมาทางนี้ได้บ้าง ด้วยภาษาและสำนวนที่ไม่ต้อง “แบกกระโถน” มาอ่าน

ด้วยความรู้สึกเช่นนั้น ความง่าย ความธรรมดา และอารมณ์ขัน ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์แต่ติดตำราบรรพ์ จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือนำเสนอ “เศรษฐศาสตร์” ซึ่งเป็นวิชาที่ถูกมองอย่างผิดๆ เสมอมาว่าไม่ง่ายต่อความเข้าใจนัก

นักเศรษฐศาสตร์มักใช้ภาษาทั้งอย่างตั้งใจและไม่ตั้งใจเพื่อทำให้ศาสตร์ของตนดูขลัง คึกคักลิทธิ แจกเช่นเดียวกับพระในศาสนาต่างๆ ที่ท่องบ่นมนต์คาถาในภาษาที่คนไม่เข้าใจ หากใครจะกล่าวถึงความหมายของสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์พูดก็ประหนึ่งว่าเป็นคนไม่ทันสมัย ไร้ความรู้พื้นฐาน ทั้งที่โดยแท้จริงแล้ว แก์สิบเปอร์เซ็นต์ของคนเหล่านั้นก็ล้วนไม่เข้าใจตัวกันทั้งสิ้น(บ่อยครั้งผู้พูดเองก็เป็นหนึ่งในจำนวนนั้นด้วย)

หนังสือเล่มที่ท่านกำลังจับต้องอยู่นี้พยายามช่วยท่านให้เป็นหนึ่งในสิบเปอร์เซ็นต์ของคนที่ไม่เข้าใจภาษาสักฉบับนี้โดยไม่ต้อง

เรียนเศรษฐศาสตร์อีกหลายร้อยชั่วโมง และตั้งใจพาท่านหนีห่างจากการถูกดูประหนึ่งว่าเป็นคนมาจากป่าหลังเขา”

เมื่อได้เห็นข้อความที่คุณพระสารสาสน์ฯเขียนเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันก่อนหน้าเป็นเวลา 65 ปี ดั่งปรากฏในบทความของ ดร.วิชิตวงศ์ผู้เขียนรู้สึกเสมือนได้รับแสงสว่างแห่งปัญญาและรู้สึกมั่นคงในความเห็นเดิมยิ่งขึ้นด้วยข้อความของท่านดังต่อไปนี้

“เนื่องจากตำราเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ “รกไปด้วยศัพท์ประการหนึ่ง และสำนวนโวหารก็เป็นพงแหมไม่แจ่มแจ้ง ผู้อ่านจำเป็นต้องมีโอ้โตติดตัวไว้ห้กร่างกางพงเรื่อยไป” ซึ่ง “ตัวเองก็โดนเข้า”...”

ท่านเขียนแล้วว่า “จนเมื่ออยู่อังกฤษ (2465) ต้องจำครูและต้องเข้าโรงเรียน มาฝรั่งเศส มาเรียนต่อ ก็ต้องจำครูและต้องเข้าโรงเรียนอีกเหมือนกัน เรียนเองไม่ไหว เห็นว่าทั้งสองภาษาไม่แพ้กันในการเพาะความยุ่งยากให้แก่ผู้ศึกษา จนเมื่อเรียนจบแล้ว ข้าพเจ้าจึงจับได้ว่าความยากทั้งหลายเหล่านี้ในตำราเศรษฐศาสตร์นั้น ไม่จำเป็นสำหรับวิชาเศรษฐศาสตร์เลย เป็นโรคของผู้แต่งตำราเสียโดยมาก”

“...ด้วยความเห็นอกของผู้ศึกษา ข้าพเจ้าจึงหนีศัพท์ต่างๆ พยายามใช้ถ้อยคำที่มีผู้เข้าใจแล้วประการหนึ่ง พยายามใช้สำนวนของคนเดินดินประการหนึ่ง คือหนีจากโวหารที่ติดสลิ้งวาลหรือ ฝรั่งยิบยิบสวมมงกุฎขึ้นปราสาทตั้งนักวรรคคดี โดยหวังและตั้งใจจะให้พวกคนเดินดินกินข้าวแกงอย่างข้าพเจ้าเข้าใจและติดใจอ่าน...”

ตำราของคุณพระสารสาสน์ฯทั้ง 2 เล่ม นั้น ดร.วิชิตวงศ์มีความเห็นว่า “มีความละเอียดลออลึกซึ้ง โดยถ่ายทอดด้วยภาษาของ “คนเดินติดดิน” และเต็มไปด้วยอุปมาอุปไมย”

ในตอนหนึ่งของตำราได้กล่าวไว้ว่า “บุคคลที่มีเงินล้านเหลือเหล่านี้ครอบครองอุตสาหกรรม, ธุรกิจ สถาบันการเงินเอาไว้หมด แม้กระทั่งสื่อสารมวลชน และสนับสนุนการปกครองแบบอิตาเลียโดย ดังนั้น ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จึงเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะอำนาจเงินของบรรดามหาเศรษฐี สาเหตุมาจากความจริงที่ว่า

“มนุษย์รักเงิน บูชาเงินเกินไป ทำให้เงินกลับเป็นนาย มนุษย์กลายเป็นบ่าว เงินมาขืนคนที่คนจะซื้อเงิน แต่ไม่ใช่ความคิดของเงิน เป็นความคิดของคนต่างหาก เงินเพียงแต่แสดงให้ประจักษ์ซึ่งความเสวยของคนเท่านั้น...”